

**MÜSTƏQİLLİK İLLƏRİNDƏ PROF. ABUZƏR XƏLƏFOVUN
NƏŞR ETDİRDİYİ DƏRSLİKLƏR VƏ DƏRS VƏSAİTLƏRİ
MİLLİ KİTABXANAŞÜNASLIĞIMIZA HƏDİYYƏDİR**

Aşur ƏLİYEV

Bakı Dövlət Universiteti Kitabxana resursları və informasiya axtarış sistemləri kafedrasının dosenti, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

XX yüzilliyin sonunda dünyada baş verən qlobal proseslər, xüsusilə SSRİ-nin dağılması beynəlxalq aləmdə siyasi mühitin ciddi şəkildə dəyişməsinə və yeni geosiyasi vəziyyətin yaranmasına səbəb oldu. Postsovet məkanında meydana çıxan yeni müstəqil dövlətlərin bilavasitə beynəlxalq münasibətlər sisteminə qatılması və öz maraqlarını ifadə edən xarici siyasət kursunu həyata keçirməyə başlaması dünyada dövlətlərarası münasibətlərin yeni düzümünün formalaşmasına gətirib çıxartdı. Belə dövlətlərdən biri də Azərbaycan oldu. Azərbaycanın müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi və dövlətçilik mənafehlərinin qorunmasında ölkənin zəngin iqtisadi potensialı və əlverişli geosiyasi mövqeyi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. 1991-ci ilin sonu-1992-ci ilin əvvəllərində Azərbaycanın dünya dövlətləri tərəfindən ardıcıl şəkildə tanınması və diplomatik münasibətlərin yaradılması onun dünya birliyinə sistemli surətdə inteqrasiyasına geniş yol açdı. Artıq bütün sahələrdə – iqtisadiyyatda, elmdə, təhsildə, mədəniyyətdə, səhiyyədə, siyasətdə, dövlət və regional idarəetmədə geniş islahatlar həyata keçirilməyə başlandı. Təhsil, mədəniyyət və kitabxana işi sahələrindəki problemlərin həllində fəal iştirak edən şəxslərdən biri də BMT yanında İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, Əməkdar elm xadimi, Azərbaycan Kitabxanaçılar Cəmiyyətinin prezidenti, Bakı Dövlət Universiteti Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor Xələfov Abuzər Alı oğlu olmuşdur. Alim müstəqillik illərində cavanlığının ikinci dövrünü yaşayaraq kitabxanaşünaslığın mühüm problemlərinə, onun metodologiyasına dair yeni əsərlər yaratmağa başlamışdır.

Prof. Abuzər Xələfov Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq elminin banisi, ali kitabxanaçılıq təhsilinin təşkilatçılarından biri, görkəmli elm və mədəniyyət xadimi kimi məşhurdur. Mədəniyyət, kitabxana işi, kitabxanaşünaslıq, təhsil və informatika sahələrinin tarixinə və nəzəriyyəsinə dair xeyli monoqrafiya, dərslik, dərs vəsaiti, elmi məqalə, tədris metodik material, proqram və s. əsərlərin müəllifidir. O, yüksək səviyyəli alim, pedaqoq, rəhbər işçi, fəal ictimai xadimdir. Alimin səmərəli elmi-tədqiqat fəaliyyəti Azərbaycanda və xarici ölkələrdə geniş şöhrət qazanmışdır.

Prof. A.Xələfovun yaradıcılıq fəaliyyətini iki dövrə ayırısaq, lap əvvəllərdən başlayaraq mədəniyyət və kitabxana işi quruculuğunun tarixi problem-

ləri, kitabxanaşünaslığın nəzəriyyəsi və metodologiyası, ali kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsili məsələləri, habelə kitabxana işi nəzəriyyəsi və bir sıra digər aktual elmi problemlər alimin diqqət mərkəzində dayanmışdır. Onun elmi-tədqiqatlarının nəticələri, bütövlükdə mədəniyyətşünaslıq, kitabxanaçılıq elmi və təcrübəsi üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən sanballı əsərlərdə öz parlaq əksini tapmışdır. Bu əsərlərin əksəriyyəti həm Azərbaycanda, həm də ölkələrdə yüksək qiymətləndirilir.

Prof. A.Xələfov Azərbaycanda kitabxana işinin çoxəsrlik tarixinə onlarla kitab, elmi məqalə və başqa materiallar həs etmişdir. Onlardan “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (ən qədim zamanlardan başlayaraq XVIII əsrə qədər)”, “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (1870-1932-ci illər)”, “Sovet Azərbaycanında kitabxana işinin tarixindən (1920-1932-ci illər)”, “Kitabxana fondunun təşkilinin bəzi məsələləri” (1958), “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” (1933-1958-ci illər), “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixindən (Qədim dövrdən XVIII əsrin axırınadək)” (1986), “Kitabxana işçisinin məlumat kitabı” (R.Kazımov, E.Bədəlova birlikdə, 1986), “Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin inkişafı” (1987) və s. göstərmək olar.

Prof. A.Xələfovun elmi-tədqiqat fəaliyyətinin ən çiçəklənən vaxtı respublikamızın müstəqillik əldə etdiyi dövrə təsadüf edir. Bu dövrə prof. A.Xələfova qol-qanaq vermiş, onun inamla, güclü təfəkkürlə işləməsinə təkan vermişdir. Bununla da onun gəncliyinin ikinci dövrü başlamış, kitabxanaşünaslığın tarixinə və müasir problemlərinə dair xeyli sanballı əsərlər yaratmışdır.

Prof. A.Xələfovun elmi-tədqiqat fəaliyyətində humanitar elm kimi kitabxanaşünaslığın ümumnəzəri və metodoloji problemlərinin işlənməsi, kitabxanaların sosial funksiyalarının inkişafının araşdırılması, cəmiyyətin intellektual inkişafı prosesində insanların mədəni-mənəvi tərbiyəsində, təhsil prosesində kitabxanaların rolunun öyrənilməsi çox böyük yer tutur. Bu qəbildən “Kitabxana işinin tarixi kursuna giriş”, “Kitabxanaşünaslıq (Kitabxana kataloqları)” (1996), “Kitabxanaşünaslığa giriş” (1996), “Respublika Elmi Texniki Kitabxanası” (2001), “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi” (2001), “Kitabxanaşünaslığa giriş” (2001) adlı sanballı kitablarında bütün bu məsələlər yüksək elmi səviyyədə ümumiləşdirilmişdir. Həmin əsərlərdə dünyada və Azərbaycanda kitabxanaşünaslıq fikrinin inkişafı, inkişaf tarixi, kitabxanaşünaslığın, nəzəriyyə və metodologiya və metodikasının əsasları, elmlər sistemində kitabxanaşünaslığın yeri, kitabxanaların bir sistem kimi struktur xarakteristikası, kitabxanaların tipologiyası, kitabxanaçılıq peşəsi, bir sözlə kitabxanaşünaslıq elminin inkişaf problemləri və müasir vəziyyəti və s. kimi aktual məsələlər əhatə olunmuşdur.

Prof. A.Xələfovun elmi araşdırmalarında Azərbaycanda ali kitabxanaçılıq-bibliografiya təhsilinin tarixi və nəzəri problemləri mühüm yer tutur. Onun “Azərbaycanda kitabxanaçılıq təhsilinin inkişafı”, “Azərbaycanda ali kitabxa-

naçılıq təhsili” kitabları çoxsaylı məqalələrin tədris-metodik materialları, respublikada kitabxanaçılıq-biblioqrafiya təhsilinin, yüksək ixtisaslı mütəxəssislər hazırlanmasının konseptual cəhətdən təhlilinə ciddi təsir göstərmişdir.

Prof. A.Xələfovun 2004-2010-cu illərdə də 10-dan çox dərslik, dərs vəsaiti, çoxcildli dərslikləri çap edilmişdir. Bunlardan “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi (Ən qədim dövrlərdən XX əsrə qədər)”, “XXI əsrin əvvəllərində Azərbaycanda kitabxana işinin əsas inkişaf istiqamətləri (mülahizələr, təkliflər və proqnozlar)”, “Kitabxanaların kompüterləşdirilməsinin əsasları” (A.Qurbanovla birlikdə), “Azərbaycanda kitabxana işinin tarixi”, “Bakı Dövlət Universitetinin Elmi Kitabxanası 90 il elm və təhsilin xidmətində” və s. əsərləri göstərmək olar.

Bunlardan başqa, prof. A.Xələfov ulu öndər Heydər Əliyevin mədəniyyət və kitabxanalar haqqında dediyi fikirləri, imzaladığı sərəncam və qərarları ümumiləşdirərək “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi” və “Azərbaycanda kitabxana işinə dair Heydər Əliyev doktrinası uğurla davam edir” adlı monoqrafiyalarını çap etdirmişdir. Onu da göstərmək lazımdır ki, bu kitablar respublika kitabxanaçılarının stolüstü kitabına çevrilmişdir.

Prof. A.Xələfovun fəaliyyəti bunlarla bitmir. O, bir sıra dövrü mətbuat orqanlarının, “BDU-nun Elmi əsərləri”nin “Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya” seriyası üzrə elmi məqalələr məcmuələrinin, mədəniyyətə dair qazet və jurnalların redaktoru və ya redaksiya heyətlərinin üzvüdür.

Prof. A.Xələfov kitabxana işinin inkişafının hüquqi normalarının işlənilib hazırlanmasına böyük əmək sərf etmiş, 1999-cu ildə qəbul olunmuş “Kitabxana işi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun hazırlanması üzrə işçi qrupuna rəhbərlik etmişdir. Bu da ilk normativ sənəd kimi müstəqillik dövrünün məhsuludur.

Bu günlərdə 80 illik yubileyini qeyd etdiyimiz prof. Abuzər Xələfovu – əziz müəllimimizi, müdrik ağsaqqalımızı, mütəfəkkir alimimizi ürəkdən təbrik edir, ona uzun ömür, cansağlığı, gələcək yaradıcılığında uğurlaqla arzulayıram.